

Rapport fra jødisk-kristen-muslimsk delegasjonsreise til Israel og Palestina 4.-10. februar 2013

1. Innledning og formål med reisen

4.-10. februar 2013 reiste dialoggruppa Abrahams barn på tur til Israel og Palestina med jødiske, kristne og muslimske representanter fra henholdsvis Det Mosaiske Trossamfund (DMT), Mellomkirkelig råd for Den norske kirke (MKR), Oslo katolske bispedømme (OKB) og Islamsk Råd Norge (IRN). I tillegg var det med tre ungdommer og en journalist. Abrahams barn ble startet opp våren 2011 som en tre-parts dialoggruppe, en dialoggruppe, mellom DMT, MKR og IRN. Formålet med gruppa var å formalisere og styrke den allerede eksisterende dialogen mellom jødiske, kristne og muslimske ledere i Norge, og skape et forum hvor den tillitsbyggende samtalen også kunne åpne opp for en nødvendig kritisk samtale om de spenninger som eksisterer mellom jøder, kristne og muslimer i Norge og internasjonalt. Siden oppstarten har dialoggruppa brukt mye tid på å snakke om hvordan man snakker om hverandre og om persepsjonen av de andre religionene i egen trostradisjon. Gruppa har videre aktualisert dette ved bl.a. å behandle saker om religiøs ekstremisme og om antisemittisme og islamofobi i det norske samfunnet.

Samtalene i dialoggruppa viste at Israel-Palestina-konflikten ofte, på ett eller annet nivå, påvirker relasjoner og dialoger mellom jøder, kristne og muslimer – ikke bare i Midtøsten – men også i Norge. Det overordnede formålet med den felles delegasjonsreisen til Israel og Palestina var derfor å se nærmere på konflikten og dens konsekvenser i fellesskap, for om mulig å kunne bidra til å bygge ned noen spenninger mellom kristne, jøder og muslimer i Norge, og eventuelt også i Midtøsten. Det ble også presisert at formålet ikke var å komme fram til en felles forståelse av konflikten eller av virkeligheten, men at man ønsket å utforske måter å snakke om konflikten på som ikke bygger opp under eller bidrar til hat og stereotypier, antisemittisme eller islamofobi. I tillegg til dette ble dialoggruppa enig om følgende delmål med turen:

- Framstå som en samlet, norsk, jødisk-kristen-muslimsk delegasjon i Israel og Palestina, og i fellesskap både lytte og formidle norske erfaringer med dialog-, menneskerettighets- og ikkevoldsarbeid.
- Lære noe nytt om Israel-Palestina-konfliktens kompleksitet som representanter fra DMT, IRN og MKR kan formidle hjem til sine respektive organisasjoner.
- Eksponeere hverandre for ens egne nettverk i området.
- Få en felles forståelse/opplevelse av personer/situasjoner/historier man møter i Israel og Palestina.
- Besøke det jødisk-kristne-muslimske religionslederrådet i Jerusalem, Council of Religious Institutions in the Holy Land, og knytte sterkere bånd til dette.
- Erfare i fellesskap de gode relasjoner som finnes mellom jøder, kristne og muslimer i Israel og Palestina.
- Erfare og eksponere seg for retorikk, ideologi, personer og fiendebilder som skaper spenninger mellom jøder, kristne og muslimer både i Midtøsten og i Norge.
- Dele erfaringer og opplevelser som gjør "Abrahams barn" til en bedre dialoggruppe.

De ulike målene ble oppnådd i varierende grad, noe denne videre rapporten vil vise.

2. Deltakere på reisen

Følgende personer deltok på reisen:

- Berit Hagen Agøy, generalsekretær i Mellomkirkelig råd for Den norske kirke
 - Ervin Kohn, forstander i Det Mosaiske Trossamfund
 - Senaid Kobilica, leder av Islamsk Råd Norge
 - Joav Melchior, rabbiner i Det Mosaiske Trossamfund
 - Mehtab Afsar, generalsekretær i Islamsk Råd Norge
 - Faruk Terzic, leder av imamkomiteen i Islamsk Råd Norge
 - Emrah Sezgin, styremedlem i Islamsk Råd Norge
 - Anne Sender, tidligere forstander i Det Mosaiske Trossamfund
 - Naomi Sender, medlem av Det Mosaiske Trossamfund
 - Vebjørn L. L. Horsfjord, tidligere generalsekretær i European Council of Religious Leaders og phd.-stipendiat ved Teologisk fakultet, Universitetet i Oslo
 - Ingrid Rosendorf Joys, samfunnskontakt ved Oslo katolske bispedømme
 - Nafisa Iram Khan, student og nestleder i Muslimsk studentforbund
 - Tobias Aron Skjeseth Bashevkin, student og medlem i Det Mosaiske Trossamfund
 - Frøydis Indgjerdingen, student og medlem i Den norske kirke
 - Sven Thore Kloster, rådgiver for interreligiøse relasjoner i Mellomkirkelig råd for Den norske kirke
 - Siv Thompson, journalist fra Kirkerådet.
- Muhammed Bouras, nestleder i Islamsk Råd Norge, ble forhindret i å bli med pga. sykdom i familien.

3. Forberedelsesdag

14. januar 2013 ble det arrangert forberedelsesdag for delegasjonen. I tillegg til siste programjusteringer og praktiske forberedelser hadde gruppa valgt å bruke dagen på å sette seg inn i politiske sider ved Israel-Palestina-konflikten. Israels ambassadør til Norge, Naim Araidi, bidro med israelske perspektiver på konflikten, og PLOs representant til Norge, Yasser M. Y. Al Najjar, redegjorde for palestinske perspektiver. Grunnet mye program hadde gruppa besluttet ikke å prioritere møter med israelske eller palestinske politikere under reisen, men heller prioritere religiøse ledere og sivilsamfunnsorganisasjoner. Det var derfor nyttig for gruppa å bli introdusert for politiske perspektiver i Norge i forkant av reisen.

4. Program

Mandag 4. februar: Tel Aviv

Etter ankomst til Tel Aviv fikk gruppa en briefing om situasjonen og sikkerhetsrutiner i Gaza av en sikkerhetsoffiser fra UNDP.

På kvelden inviterte ambassadør Svein Sevje og Den norske ambassaden i Tel Aviv til middag i ambassadørens residens.

Tirsdag 5. februar: Gaza og kibbutz i Eschkol

Delegasjonen dro på morgenen inn i Gaza via Erez grenseovergang. Rabbiner Joav Melchior hadde ikke anledning til å bli med, da han har israelsk pass. Ervin Kohn hadde sammen med resten av delegasjonen fått innreisetillatelse på forhånd fra IDF, men Kohn ble stoppet på israelsk side av grensen og fikk ikke dra inn. Resten av delegasjonen dro inn og ble møtt av UNDP som var vertskap for besøket på Gaza. I tillegg til møter med UNDP ved Frode Mauring besøkte delegasjonen en yrkesskole for barn som hadde falt ut av ordinær skole,

drevet av Kirkerådet i Midtøsten (Middle East Council of Churches) ved rektor Dr. Eissa Tarazi, den muslimske organisasjonen Al Salah Islamic Association ved leder Dr. Naseem Yaseen og den muslimske studentorganisasjonen Islamic Student Bloc ved leder Hani Muqbel.

Da delegasjonen skulle inn i Israel igjen, ble de muslimske delegatene holdt igjen på israelsk side av grensen i om lag to og en halv time. Denne forsinkelsen resulterte i at delegasjonen ikke fikk besøkt S'derot og sett steder der som var truffet av raketter fra Gaza. Delegasjonen dro istedenfor rett til kibbutzen Magen utenfor Eschkol som DMT har en vennsksapsrelasjon til, og hadde samtaler der med Uri Rost.

Onsdag 6. februar: Jerusalem

Dagen startet med en vandring fra Augusta Viktoria-sykehuset på Oljeberget til gamlebyen hvor vi møtte representanter fra Det norske representasjonskontoret, og sammen dro vi inn på Haram al Sharif/Tempelhøyden med omvisninger i både klippedomen og Al Aqsa-moskeen. Etter dette besøkte vi Vestmuren og fikk en omvisning i utgravningene inn mot muren. Så gikk besøket til den lutherske biskopen i Jerusalem, biskop Munib Younan, som samtalte med delegasjonen om blant annet jødisk-kristent-muslimsk dialogarbeid i Jerusalem.

På ettermiddagen dro delegasjonen til Yad Vashem før den møtte Sheikh Ibrahim Sarsur som representerte dialogorganisasjonen Mosaica, men som også er Knesset-representant og en sentral leder i Islamic Movement in Israel. På kvelden inviterte Det norske representasjonskontoret til Palestina ved Hans-Jacob Frydenlund til middag sammen med lokale jødiske, kristne og muslimske religiøse ledere fra Jerusalem.

Torsdag 7. februar: Hebron

Tidlig om morgenen dro delegasjonen til Bethlehem og møtte representanter fra Kirkenes verdensråds ledsagerprogram «Ecumenical Accompaniers Program to Israel and Palestine» (EAPPI). Sammen med dem og palestinere som skulle inn i Israel, gikk delegasjonen gjennom Checkpoint 300. Etter dette reiste delegasjonen videre til Hebron hvor den møtte og fikk en briefing av TIPH. TIPH tok delegasjonen med på byvandring i gamlebyen i Hebron og til Abrahams grav (Makpela-hulen/Abrahamsmoskeen). I Hebron fikk delegasjonen også et møte med den palestinske organisasjonen Hebron Rehabilitation Committee og den jødiske organisasjonen Beit Hadassah for å høre ulike narrativer om Hebron og situasjonen der. Tilbake i Jerusalem på kvelden møtte delegasjonen Fadi Rabieh og Emma Rosen, sekretariatet til Council of Religious Institutions in the Holy Land, og fikk en grundig innføring i rådets arbeid.

Fredag 8. februar: Jerusalem

Denne formiddagen møtte delegasjonen først Hagit Ofran fra den israelske fredsorganisasjonen «Peace Now». Deretter var det møte med professor Mustafa Abu-Sway fra Al Quds-universitetet, før det ble et kort møte med Debborah Weissman som bl.a. er president for «International Council for Christians and Jews» som er en dialogbasert organisasjon som har jobbet mye med kristen-jødiske og muslimske relasjoner bl.a. gjennom et eget Abrahamic Forum. De muslimske delegatene ble med Dr. Abu-Sway på fredagsbønn i Al Aqsa, og deretter kunne delegasjonsmedlemmene besøke Gravkirken. Ettermiddagen gikk med til dialog i gruppa og sabbatsmåltid sammen med overrabiner Michael Melchior og hans familie.

Lørdag 9. februar: Jerusalem og Betlehem

På formiddagen ble delegasjonen invitert til gudstjeneste i en jødisk gudstjenesteforsamling i Jerusalem med mange jøder fra Skandinavia. Etter gudstjenesten og synagogebesøket fortsatte

delegasjonen gruppedialogen om opplevelser og erfaringer før den dro til Betlehem på kvelden og møtte representanter for Kairos Palestine.

Søndag 10.februar: Betlehem og hjemreise

Dagen startet med et møte med den romersk-katolsk biskopen William Hanna Shomali fra Jerusalem og besøk til det romersk-katolske presteseminaret i Beit Jalla. Deretter var delegasjonen til stede på den katolske messen i Beit Jalla, før den returnerte til Ben Gurion-flyplassen og Norge.

5. Oppfølging

Turen gjorde et stort inntrykk på alle som dro. Noen var i Israel og Palestina for første gang, andre hadde vært der utallige ganger. Men ingen hadde tidligere vært med i et tilsvarende interreligiøst reisefølge med et tilsvarende program til dette området. Vi erfarte i etterkant av reisen at vi trenger mer tid i dialoggruppa til å snakke om Israel-Palestina-konflikten og våre ulike fortolkninger av den. I den sammenheng har vi også måttet nedjustere eller utsette noen av de offentlige oppfølgingspunktene som ble planlagt forut for turen, f.eks. seminaret på Litteraturhuset, felles kronikk og et samarbeidsprosjekt for å motkjempe antisemittisme, islamofobi og fremmedfrykt i Norge.

Dialoggruppa vil fortsette å samtale om erfaringene fra turen med det formål å utforske dialogiske måter å snakke om konflikten på som ikke nører opp under hat eller stereotypier. I tillegg ønsker gruppa å arrangere en seminarserie over de neste to årene som en del av oppfølgingen. Seminarene er tenkt å være for dialoggruppa + inviterte gjester fra hver av partenes sammenhenger – dvs. styremedlemmer, sentrale personer i våre organisasjoner, imamer/prester o.l. Seminartemaene som er foreslått er: A) Image of the Other: om vår egen religiøse tradisjons historiske persepsjon av de andre Abrahams barn og om dagens fordommer . B) Hvorfor er Jerusalem en hellig/viktig by i vår religiøse tradisjon? C) Hva er sionisme? D) Antisemittismens historie og uttrykk. E) Islamofobi. F) Trosfrihet og forfølgelse av religiøse minoriteter. G) Ulike muslimske retninger og fromhetstradisjoner. H) Israel, kristensionisme og islamofobi. Dialoggruppa ønsker på denne måten å forankre dialogen dypere i våre respektive organisasjoner, samt gjøre den mer kunnskapsbasert.

Det vises for øvrig til vedlagte felles pressemelding i etterkant av turen (*Abrahams barn litt klokere*, datert 13.02.13)

6. Særrapporter fra de ulike partene

Her følger særrapporter/refleksjonsnotat fra henholdsvis MKR&OKB, DMT og IRN.

6.1 Rapport fra Mellomkirkelig råd og Oslo katolske bispedømme

Hovedinntrykk

I ettertid framstår reisen som en modig, krevende og svært lærerik opplevelse. Det var veldig nyttig, kanskje helt nødvendig, å få felles opplevelser fra Israel og Palestina for å komme videre i det muslimsk-jødisk-kristne dialogarbeidet i Norge. Vi ble eksponert for utfordrende omgivelser og problemstillinger som brakte oss som gruppe nærmere hverandre, og som framtvang åpenhet i forholdet oss i mellom. Vi hadde stunder hvor religionsdialogens forventning om ærlighet, vilje til å lytte, lære og endre egne standpunkter og respektere andres ble satt på prøve – som vi bestod. Disse erfaringene har gjort at vi nå kjenner hverandre bedre, både som religiøse ledere og som medmennesker. Dette vil utvilsomt være av stor betydning for den videre dialogen vår. Et viktig hovedmål ved turen ble således oppnådd.

Reisen krevde usedvanlig mye praktisk forberedelse på grunn av at vi måtte ta hensyn til den spesielle og sensitive politiske situasjonen i området, i tillegg til ulike religiøse helligdagsregler, matforskrifter m.m. Dette begrenset bevegelsesfriheten til gruppa. Til tross for dette fungerte logistikken utmerket, og programmet ble i all hovedsak gjennomført som planlagt. Det eneste større avviket skyldtes forsinkelser ut av Gaza, skapt av israelsk grensekontroll, noe som førte til at vi måtte avlyse besøk til israelske områder som har vært utsatt for rakettangrep fra Gaza.

Forberedelser

I ettertid ser vi at vi burde brukt enda mer tid sammen som gruppe på faglig forberedelse og på en mer kritisk gjennomgang av programmet. Deltakerne hadde ulik bakgrunn og kjennskap til Israel og Palestina. Det oppstod en skjevhet ved at ingen av muslimene hadde vært i området tidligere, mens jødene og de kristne kjente områdene inngående gjennom flere besøk og mange kontakter.

Et utgangspunkt for turen var en videreføring av vårt arbeid med religiøs ekstremisme, og dette bidro til at vi oppsøkte 'ekstreme' steder slik som for eksempel Gaza og Hebron, hvor konflikten mellom Israel og Palestina kommer spesielt til uttrykk. Resten av programmet var også problemorientert og lagt opp for at vi skulle eksponeres for konfliktene. Det kan diskuteres om dette var lurt, og om vi også burde sett mer av de fredfulle og normale relasjonene mellom palestinere og israelere. Dette var kanskje særlig viktig for de i gruppa som var i området for første gang og som ikke hadde samme referanseramme å tolke de ekstreme opplevelsene og propagandaen inn i, som de som kjente området godt fra før. Programmet gav noen viktige bilder – men ikke ett utfyllende bilde – verken av Israel eller Palestina. Dette maner til ydmykhet når vi med utgangspunkt i denne ene turen beskriver situasjonen i Israel og Palestina i våre hjemlige miljøer.

Enighet – for gitt?

Det hadde nok vært nyttig å ha hatt en grundigere gjennomgang av forkunnskaper og av jødernes, de kristnes og muslimenes kontakter i området. Det kan være at vi i forkant av turen tok for lett på å avklare hva deltakerne mente om konfliktens narrativer og historier, og om grunnleggende forhold som okkupasjonen, muren og bosettingene. Vi var heller ikke åpne nok om våre egne oppfatninger av og relasjoner til staten Israel, til palestinske myndigheter eller ulike politiske organisasjoner.

Vi undres om vi forutsatte mer kunnskap, større enighet og felles forståelse enn det det var grunnlag for. En del temaer ble nedprioritert da vi planla programmert fordi vi forutsatte enighet. Men vi burde nok brukt mer tid på dette før og tidlig på turen for bedre å kunne tolke våre opplevelser inn i en større sammenheng. Følelsesmessige frustrasjoner og gnisninger internt i gruppa som oppstod i møte med ubehagelige og stressete situasjoner, f.eks.. i grensekontrollen i Gaza, Check Point i Betlehem og i Hebrons avstengte gater, ville kunne forstås og håndteres enda bedre om vi hadde visst mer om hverandres syn på konflikten på forhånd.

Mindre program – mer tid til dialog

Programmet var svært ambisiøst og preget av ønske om å få med seg så mye som mulig på få dager. Vi burde brukt mer tid på interne samtaler i gruppa de første dagene. Men det er viktig å holde fast på at når vi fikk tid til samtaler, hadde vi svært gode dialoger. Det var til tider religionsdialog på sitt beste.

Det ble etterlyst mer kontakt med religionsdialogmiljøer og religiøse ledere som var engasjert i dialog. At det ble mindre av dette enn planlagt, har å gjøre med at noen av dem vi møtte som

vi trodde skulle snakke om dialog, heller valgte å holde mer politiske foredrag. Det gjaldt folk vi møtte fra alle tre religioner. Kanskje forteller det oss også noe om at religionsdialogen, slik vi kjenner den i Norge, er mer utviklet med nære og gode relasjoner, enn det som finnes av dialog mellom ulike religiøse ledere i Israel og Palestina. En annen påminning er at det ikke finnes kvinnelige religiøse ledere i denne delen av verden. Vi tror at våre religionsdialoger erfaringer fra Norge er relevante, men de kan ikke uten videre overføres til en annen kulturell kontekst. Det gjelder naturligvis begge veier.

Ulike narrativer – språk og virkelighet

Under reisen ble det veldig klart at vi kan se og høre det samme samtidig – og likevel fortolke virkeligheten helt ulikt. Dette har å gjøre med ulike referanserammer, og at vi har vært eksponert for så ulike narrativer om Israel-Palestina konflikten. Hvordan kan vi sikre etterrettelighet i faktabeskrivelsene? Hvordan kan vi skille ubestridte fakta fra fortolkbare forhold og politiske meninger? Når begynner vi historiefortellingen (f.eks. i 1967, i 1948, i 1929, 1920, 1800-tallet eller tidligere)?

Vi synes et mål med dialogen er å søke å bli enige om historiske fakta og reelle forhold i dag (som for eksempel fortolkningen av FN-vedtak og internasjonal rett). Men dette er vanskelig i denne delen av verden fordi det blir så ekstra tydelig her at all historie er tolket historie og at dagens virkelighet tolkes i lys av historien, ikke bare i Midtøsten, men også ut fra andre lands historiske erfaringer. Folk uten land, flyktninger, grensesperringe, væpnede soldater, redde og sinte barn som kaster stein – alt dette har vi sett også i andre deler av verden, og det bærer vi med oss. Holocaust, konsentrasjonsleir, antisemittisme, Nazi-Tyskland, Bosnia, folkemord, etnisk rensning, apartheid, Sør-Afrika – var assosiasjoner folk i gruppa fikk, og som satte følelser i sving som både hjalp oss til å forstå – og misforstå – det vi opplevde i Israel, Gaza, Jerusalem og Vestbredden. Å søke mer kunnskap om ulike definisjoner og presist meningsinnhold i begreper, vil være nyttig for gruppa i forlengelse av turen.

Samtalen internt i gruppa gjorde oss veldig bevisste på hvilken makt som ligger i å fortolke ord og begreper. Det ble stilt spørsmål ved hvem som har fortolkningsmakten til svært ladede og viktige begreper. Gruppa bestod av flere folk som selv har tragiske erfaringer fra diskriminering, forfølgelse, krig og folkemord. Dette var til stor hjelp, men det gjorde også at opplevelsene under denne turen ble tolket i lys av andre erfaringer, naturlig nok. Dette hjalp oss til å bli bevisste på hvor vanskelig det er å ha «nøytrale» akademiske oppfatninger om noe som angår livene vi lever. Ikke minst vi kristne som var dem som i minst grad var personlig berørt av konflikten i Midtøsten, lærte mye om å respektere at en «saklig» og isolert diskusjon om israelsk/palestinsk politikk er krevende – og noen ganger litt utidig.

Veien videre: Begynnelsen på en viktig samtale,

Vi må jobbe videre, i vår dialog her hjemme, med hva slags språk vi bruker. Bruker vi ord som lukker eller åpner dialogen? Bruker vi bevisst – eller ubevisst – et maktspråk som krenker, sårer eller vipper samtalepartneren ut av kontroll? Hvordan kan vi være helt åpne og ærlige også om det vi ikke er enige om eller ikke liker hos den andre – og samtidig ha full respekt for hverandre? Denne turen var et godt og viktig skritt for å gjøre en god dialog enda bedre. Vi ble bedre til å lytte, flinkere til å unngå generaliseringer og fikk skjerpet vår bevissthet – og skepsis – i bruk av ulike narrativer og fakta. Vi tror også fellesopplevelsene og samtalene underveis gjør oss bedre i stand til å være bevisste på om vi selv bidrar til å skjerpe eller løse konflikter. Vi ble enda mer klar over hvorledes språk tolkes ulikt på forskjellige arenaer og av ulike aktører. Dette er nyttig i det videre dialogarbeidet – og ikke minst i vår deltagelse i offentlige ordskifter om religion og Midtøsten i norsk kontekst. Hensikten i vår dialog er ikke å oppnå politisk enighet om konflikten i Israel og Palestina, men å søke å utvikle dialogiske måter å snakke om konflikten på som både er sanne og som ikke genererer hat, antisemittisme eller islamofobi.

6.2 Rapport fra Det Mosaiske Trossamfund

1. Mål og forventninger
2. Opplevelser og erfaringer
3. Konklusjoner

1. Mål og forventninger

Det store målet var å lære et språk som gjorde oss i stand til å snakke om konflikten uten at det hemmet dialogen vår. Det lille målet var å gi oss litt likere referanserammer. (Min virkelighet er min tolkning av den virkeligheten jeg ser). Når man ser en palestiner, ser noen kun en terrorist mens andre ser et offer eller en frihetskjemper. Når noen ser en israeler, ser noen bare en overgriper eller en okkupant, mens noen ser en som er redd og forsvarer seg. Vår forventning var å komme litt videre fra disse forenklede bildene.

2. Opplevelser og erfaringer

Selv om vi ikke forventet at vi kunne bli enige om de historiske narrativene, så er det viktig å kjenne dem. Vi fikk litt av det i Hebron. Der fikk vi faktisk vite at det hadde bodd jøder der til alle tider. Vi fikk høre om at det hadde bodd jøder der før 1968 (det fikk vi ikke vite i NRK-reportasjen om Hebron).

Det er greit å mene at vi bør fokusere på fremtiden (slik vi mener) siden det er så vanskelig å bli enige om historien, men det er viktig å kjenne historiene for å forstå ulike menneskers referanserammer. Vi fikk en del historie, men mye gjenstår. Vi fikk litt historie på kibutzen i Eshkol. Vi fikk litt historie i Jerusalem på Tempelhøyden og Vestmuren. Vi fikk litt historie i Hebron hos TIPH, hos bosetterne og palestinerne. Og vi fikk litt holocausthistorie i Yad Vashem. Vi fikk sett altfor lite av Israel og det israelske samfunn. Vi mener mindre enn lite.

Vi fikk en del emosjonelle opplevelser og noen få aha-opplevelser. Vi fikk altfor lite tid til dialog til å kunne forme felles referanserammer. Men vi begynte, og fikk avdekket hvor stor oppgaven er. Vi fikk kjenne på hvor vanskelig det er.

3. Konklusjon - Vilje og evne

Vi har ikke så mange svar, men vi har en del spørsmål og betraktninger.

- i) Ønsker vi å ha en dialog her hjemme? Dialog i motsetning til diskusjon forutsetter en vilje til å lytte og lære og også å justere egne oppfatninger.
- ii) Dialog om Midtøsten er kanskje litt prematurlt. Vi må ta andre dialoger først. Vi tror vi må gjøre litt med evnen. Den jødiske og kristne gruppen tror vi må lære mer om den mangfoldige muslimske gruppen i Norge. Den er så kompleks med til dels så ulike referanserammer at for å evne dialog må vi sette oss inn i disse ulikhetene. Den muslimske gruppen må lære mer om de jødiske referanserammene. Mer om jødisk tradisjon og historie. Vi må faktisk lære om konspirasjonsteoriene og stereotypiene. Hvilke bilder har vi av hverandre? Hva tror vi om hverandre? Vi må bli kjent med hva vi tenker og føler om ting. Hva er det som sårer, og hva er det som gleder? Hvilke ytringer er en dialogstopper?
- iii) Vi tror vi har startet vår dialog på et "for høyt nivå". Vi har nok tatt for gitt at vi kjenner hverandres referanserammer bedre enn vi gjør. Vi må ha mer kunnskap om hverandre for å evne å føre fruktbare dialoger. Vi bør ha de beste forutsetninger. Vi har en majoritetskirke som er meget velvillig innstilt. Vi er noen minoriteter som lever godt i et åpent, liberalt demokratisk samfunn, fri for de fleste problemer. Vi har faktisk

tid og anledning til å bry oss om hverandre. Dersom ikke vi kan få til fruktbare dialoger, hvordan skal andre kunne få det til?

6.3 Rapport fra Islamsk Råd Norge

Hovedinntrykk

Forum for Abrahams barn består av representanter fra Islamsk Råd Norge, Det Mosaiske Trossamfund og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke. Muslimer, kristne og jøder møtes i denne dialoggruppen og diskuterer relevante saker som opptar våre medlemmer.

Reisen til Israel og Palestina har vært meget lærerikt for oss alle. Et arabisk ordtak lyder følgende: Skal man bli bedre kjent med hverandre, bør man reise sammen, fordi man forstår hverandre bedre når man opplever utfordringer sammen. Utgangspunktet for turen var å bringe medlemmene i dialoggruppen nærmere og skape en bedre dialogisk plattform hjemme i Norge, hvor opplevelsene sammen kunne bygge grunnlaget for en sterkere og mer samlet plattform.

I likhet med majoriteten av muslimer, anser Islamsk Råd Norge Palestina og Israel-konflikten som en politisk konflikt. Allikevel er Palestina og Israel stedet hvor både kristne, jøder og muslimer har sine røtter, noe som danner vårt felles møtepunkt.

Det var mange sterke opplevelser for oss i IRN, som besøkte regionen for første gang. Dette ble muligens også gjenspeilet i noen av de til tider sterke diskusjoner og evalueringsmøter vi hadde underveis på turen.

Det som forbauset oss, var den tydelige forskjellsbehandlingen som vi selv opplevde på israelsk checkpoint på vei ut av Gaza. Samtlige muslimer i den norske delegasjonen ble holdt igjen i flere timer mens resten av delegasjonen slapp raskt gjennom kontrollen. Det ble ikke gitt noe forklaring eller grunn for hvorfor kun muslimer ble holdt igjen. Etter våre samtaler med andre i checkpoint er det "normalt" at muslimer, uavhengig av hvilke organisasjoner de representerer og hvor de kommer fra, blir behandlet på denne måten.

En tydelig forskjellsbehandling fra israelske myndigheter mot muslimer i den norske delegasjonen som ble holdt igjen flere timer uten forklaring og grunn, bidro til at hele gruppen opplevde mye frustrasjon og var vitne til urettmessig sjikanering av muslimer.

Turen var godt planlagt spesielt med tanke på å oppleve mest mulig til tross for den korte tiden vi hadde til rådighet. Likevel var det områder der IRN mente at det var skjev balanse i hvem vi møtte. Spesielt blant guider merket vi ulik evne til å kunne formidle informasjon grunnet ulikt nivå av engelskkunnskaper. Det påvirket representanter i delegasjonen forskjellig.

På grunn av forskjellig ståsted var det interessant å oppleve hvordan enkelte deltagere tolket identiske situasjoner på ulik måte. Eksempel: Studentblokaden vs. Cairos Palestine som begge viste reaksjoner mot israelsk politikk, ble oppfattet forskjellig fra deltagerne.

Et annet eksempel er ved checkpost i Hebron hvor det ble rettet våpen mot palestinske skolebarn som var på vei hjem fra skolen gjennom checkposten. Enkelte i gruppen forklarte israelske soldaters handling ved at skolebarn kastet steiner mot checkposten, mens andre mente at skolebarn blir daglig provosert og trakassert av soldater når de skal gjennom checkposten.

Der det ikke var uenighet i delegasjonen, var under gåturen gjennom bazaren i Hebron der jødiske bosettere kaster søppel, flasker og urin pakket i plastposer på palestinere som er på handletur. For å unngå å bli truffet av gjenstander, var det bygget et tak av stålnetting over

bazaren. Det gjorde sterkt inntrykk på samtlige i delegasjonen. Samtalene underveis hadde nok hatt en annen vinkling dersom det var en eller flere palestinere med i den norske delegasjonen.

Ærlighet, tillit og åpenhet

Representantene fra Islamsk Råd Norge snakket åpent med alle deltagere om sine opplevelser underveis på turen, noe som skapte livlige diskusjoner. Vi ble møtt med respekt og gjensidig ærlighet angående saker som ble diskutert, selv om det var forskjellige oppfatninger av opplevelsene og synspunktene.

Det var generell god dialogskikk til tross for ulik forståelse og tilnærming av noen terminologier som virket noe sensitivt for enkelte av deltagerne.

Et område som IRN følte at det ble lagt stor press på, var å bli ilagt sensur i hvor og hvordan man burde uttale seg i forhold til vår oppfatning av ulike opplevelser. Det mener vi var unødvendig og svært negativt for en god fremtidig dialog.

Det var tydeligvis mange politiske synspunkter som var med i bagasjen, som gjerne kom frem i de mest kontroversielle områder vi besøkte, som f.eks. Gaza, Hebron og Øst-Jerusalem. Det virket som om det var en rasjonell forklaring på urett begått av den ene mot den andre. En form for å "bortforklare enkelte situasjoner".

Religiøs dialog - ikke politisk

Det har vært utallige forsøk på å skape dialog på en politisk plattform, men det har ikke lyktes i konflikten mellom Palestina og Israel. Dette ble bekreftet på møter hos den norske ambassaden i Tel Aviv, FN, andre observatørorganisasjoner, og nøytrale samfunnsorganisasjoner.

Vårt arbeid videre i Norge må bygge på konstruktiv dialog der det er fokus på religiøse verdier samt historiske fakta som beskriver urett begått mot folkeslagene i regionen. Det må være en viktig hjørnestein for videre tverreligiøst dialogarbeid i Norge.

7. Regnskap

Det vises til vedlagte regnskap for delegasjonsreisen. Det fremkommer av regnskapet at utgiftene ble litt større enn det som det ble søkt om, og organisasjonene har derfor bidratt med egenandeler som gjenspeiler antall deltakere. Tilskuddet fra departementet på 190.000 inngår i den større tildelingen på MEU -12/0073.

Ut over dette viser regnskapet ingen vesentlige avvik fra budsjettet som ble angitt i søknaden.